

- Qiang, Z. (2003). Internationalization of higher education: Towards a conceptual framework. *Policy Futures in Education*, 1(2), 248–270.
- Rüegg, W. (2003). Mythologies and Historiography of the Beginnings. In H. De Ridder Symoens, (Ed.), *A History of the University in Europe* (pp. 4–34) (Vol 1). Cambridge University Press.

ШКІЛЬНА ОСВІТА КРАЇН ЄС В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Оксана Шпарик, к.пед.н., ст. досл.

Інститут педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна

Метою дослідження є аналіз інтеграції європейських національних шкільних систем у спільний Європейський освітній простір задля визначення перспективного досвіду для України в контексті її власної інтеграції до європейського освітнього простору.

23 червня 2022 р. Україні було надано статус кандидата на членство у Європейському Союзі. Цей статус офіційно запускає процес набуття Україною членства в ЄС. Тому, попри війну та безліч викликів, які необхідно подолати, Україна триматиме євроінтеграційні реформи країни у пріоритеті.

Для розуміння процесу євроінтеграції України, дослідження проблеми інтеграції європейських національних освітніх систем у спільний європейський освітній простір є важливим з кількох ключових причин. По-перше, успішна інтеграція національних освітніх систем європейських країн у єдиний простір дає Україні можливість ознайомитись із кращими практиками та підходами до гармонізації освітніх систем і накопичує досвід, який може бути корисним для України. По-друге, дослідження інтеграції в рамках спільного європейського освітнього простору дозволяє зрозуміти вимоги та стандарти, яких повинна досягти Україна для повноцінної інтеграції, що у свою чергу допомагає визначити конкретні кроки, які необхідно зробити Україні для адаптації своєї освітньої системи. По-третє, інтеграція до спільного освітнього простору сприяє культурному зближенню та обміну цінностями між країнами, що є важливим для формування спільної ідентичності з європейськими країнами та підтримки курсу України на євроінтеграцію.

Перш за все, варто зазначити, що у країнах Європейського Союзу немає єдиної усталеної системи середньої освіти. ЄС залишає за кожною країною право самостійно визначати зміст навчання та організацію своїх освітніх систем (Consolidated version of the Treaty..., 2012). Тому система освіти у різних європейських країнах може суттєво відрізнятися, зокрема за структурою освітніх рівнів, за ступенем централізації та стандартизації навчальних програм, за віковими межами для початку та закінчення обов'язкової освіти, за диференціацією навчання у середній школі, за вузькоспеціалізованим та всебічно-орієнтованим навчанням тощо.

Таке розмаїття освітніх систем є результатом історичних, культурних та політичних особливостей кожної країни. Водночас, для Європейського Союзу важлива побудова спільного освітнього простору, який надає можливість у разі потреби продовжити навчання в іншій країні ЄС, а випускникам європейських вишів бути однаково затребуваними у різних країнах. Тому Європейська Рада визначає ключові компетенції, якими мають володіти учні, а також підходить до формування спільного освітнього простору. Європейська Комісія, у свою чергу, фінансує різноманітні програми, що допомагають країнам-членам ЄС впроваджувати інноваційні підходи в шкільній освіті, зокрема створювати багатомовні класи, боротися з проблемою вимушеного переривання шкільної освіти, сприяти здоровій шкільній атмосфері, організовувати міжнародні програми підвищення кваліфікації та обміну досвідом для вчителів тощо. Крім того, структури ЄС та національні уряди фінансують програми, спрямовані на інтеграцію освітніх систем країн-членів та вдосконалення окремих аспектів шкільної освіти.

Наразі спільні цілі й освітні пріоритети для європейського співробітництва в галузі освіти і навчання визначено «Резолюцією Ради ЄС про стратегічні рамки європейського співробітництва у сфері освіти і навчання на шляху до Європейського освітнього простору і за його межами (2021–2030 рр.)»: 1) підвищення якості, справедливості, інклюзії та успіху для всіх у сфері освіти та навчання; 2) перетворення навчання протягом усього життя та мобільності в реальність для всіх; 3) підвищення компетенцій та мотивації в педагогічній професії; 4) зміцнення європейської вищої освіти; 5) підтримка екологічної та цифрової трансформації освіти (European Council, 2021).

Для узгодження політики країн ЄС у різних галузях, зокрема освітній, застосовується переважно принцип відкритого методу координації (Open

Method of Coordination, OMC) – це гнучкий підхід до управління, який поєднує національну політику з цілями ЄС.

Слід підкреслити, що гармонізація освітніх систем та співробітництво у сфері освіти допомагають забезпечити високу якість освіти в усіх країнах ЄС завдяки вирівнюванню освітніх стандартів, програм та моніторингу навчальних досягнень, що, в свою чергу, сприяє взаємному визнанню кваліфікацій та покращує можливості студентів та вчителів щодо мобільності та обміну.

Серед ключових сучасних тенденцій в інтеграції та гармонізації освітніх шкільних систем у Європейському Союзі можемо назвати такі: гармонізація шкільних структур та навчальних програм (зближення структури та тривалості шкільного навчання, узгодження навчальних планів та змісту освітніх програм); забезпечення якості шкільної освіти (розробка спільних стандартів та критеріїв оцінювання якості, створення механізмів акредитації та інспектування шкіл); впровадження інноваційних методик викладання та оцінювання (поширення кращих практик та обмін педагогічним досвідом); цифрова трансформація шкільної освіти (розвиток цифрових навичок учнів та вчителів, використання інноваційних цифрових технологій у навчальному процесі); стандартизація вимог до вчителів та підвищення їх кваліфікації (уніфікація вимог до підготовки та сертифікації вчителів, розвиток спільних програм підвищення кваліфікації); сприяння академічній мобільності учнів та вчителів (розвиток програм обміну учнями між школами; підтримка перспектив кар'єрної мобільності вчителів); забезпечення соціальної інклюзії та рівного доступу до освіти (впровадження заходів з інтеграції учнів з особливими потребами, створення механізмів підтримки учнів із соціально-вразливих груп); посилення управлінської та організаційної автономії шкіл (надання школам більшої самостійності у прийнятті рішень; розширення можливостей для локальних ініціатив та інновацій, залучення батьків, громад та стейкхолдерів до управління школами) тощо.

Ці тенденції відображають спільні прагнення до створення інтегрованого, гнучкого та інноваційного Європейського освітнього простору. Тому їх осмислення та розуміння може стати корисним досвідом для реформування шкільної освіти в Україні.

Ключові слова: євроінтеграція, Європейський освітній простір (ЄОП), національні системи освіти, тенденції, шкільна освіта.

Література

- Локшина, О. (2024). Європейський освітній простір як інтеграційна перспектива української освіти. Український педагогічний журнал, (2), 6–17. <https://uej.undip.org.ua/index.php/journal/article/view/739>
- Локшина, О. І., Джурило, А. П., Глушко, О. З., Кравченко, С. М., Нікольська, Н. В., Тименко, М. М., & Шпарик, О. О. (2021). Тенденції розвитку шкільної освіти в країнах ЄС, США та Китаї: монографія. КОНВІ ПРИНТ. <https://doi.org/10.32405/978-617-8124-17-5-2021-350>
- Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union.* (2012). Part three: Union Policies and Internal Actions – Title XII: Education, Vocational Training, Youth And Sport – Article 165 (Ex Article 149 TEC). <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX%3A12008E165>
- European Council. (2021, 26 February). *Council Resolution on a strategic framework for European cooperation in education and training towards the European Education Area and beyond (2021–2030)*. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/b004d247-77d4-11eb-9ac9-01aa75ed71a1>